

Tillid slår kontrol - det forklarer Nordens succes

Børsen den 3 april 2025

Siden dens spæde start for 30 år siden har forskningen i social tillid dokumenteret, at økonomier, hvor folk har mere tillid til deres medborgere, alt andet lige vokser hurtigere.

Lande med stærkere tillidskulturer udvikler bedre retsvæsner og mere effektive embedsværk, mere produktive arbejdspladser og stærkere civilsamfund.

Forskningen viser således, hvorfor de nordiske lande i en kold og fjern udørk af Europa er blevet blandt verdens rigeste. Men indtil nu har det været et åbent spørgsmål, om det samme gælder for mere tillidsfulde borgere og virksomheder. Mistillid er dyr for individer, men det samme gælder alt for høj tillid. Udfordringen har i lang tid været at skelne mellem, om tillid er profitabel, eller om velstand gør folk mere tillidsfulde.

Det problem løser Niclas Berggren og Erik Enger Karlson fra Institutet för Näringslivsforskning i Stockholm sammen med Elis Hodzic fra handelshøjskolen i Prag, VŠE, i det nye studie "Trust and Income among Immigrants in Europe."

Deres trick er at se på, hvordan immigranter fra meget forskellige tillidskulturer klarer sig økonomisk, når de flytter til et europæisk land.

Berggren, Karlson og Hodzic viser helt konkret, at på tværs af Europa er mistillid dyr for individer, men det samme gælder alt for høj tillid. Med andre ord - og langt fra overraskende - er en høj, men ikke naiv, grad af tillid til ens medborgere et forhold, der gør folk tydeligt mere velstående.

Tilliden gør, at borgerne investerer deres midler i stedet for at sy penge ind i pudebetrækket, og at de som ledere kan koncentrere sig om at lede, i stedet for at bruge deres tid på at kigge medarbejderne over skulderen.

Med et økonomudtryk sparer en rationel grad af tillid folk og ledere for store transaktionsomkostninger.

Det svensk-tjekkiske forskerhold bekræfter således, hvad mange økonomer har troet i mange år, men uden konkret evidens.

Det virkelig interessante er dog, at de også finder, at den optimale grad af tillid - hvor høj en grad af tillid der gør én rigest - er væsentligt højere i lande som de nordiske og Nederlandene, der har en stærk, fælles tillidskultur.

Med andre ord finder Berggrens hold, at jo stærkere samfundets generelle tillid er, jo mere profitabelt bliver det for almindelige mennesker at udvise tillid: Tillidsfuld adfærd giver en bedre

bundlinje i de nordiske lande. Den nederlandske økonom André van Hoorn har for få år siden vist, at det samme gælder for virksomheder.

Jo stærkere tillidskulturen er, jo lettere bliver det for virksomheder at producere høj kvalitet og nicheprodukter, hvor man må stole på, at medarbejderne gør deres bedste uden supervision.

Behovet for intervenerende ledelse er ganske enkelt mindre, jo mere folk stoler på hinanden på virksomheden og i resten af samfundet.

Bundlinjen i den nye forskning er således, at tillid betaler sig - for borgere, virksomheder og det offentlige - og jo stærkere tilliden er, jo mere unødvendig bliver omfattende ledelseskontrol.

Christian Bjørnskov